

ЭРДЭ ИИТИННЭРИЛ-
ЛИБИТИН КУРДУК, сэт-
тинньи 15 күнүгэр улу-
уска Тыва хаһайыстыбатын
күнүн бэлиттээһин үрдүк өрө
көтөрүлүүрүгүсүк, дьини бы-
рааһыныктыгы быһыыга-май-
гыга ааста. Того диэтхэ, ону-
оха төрүөттөр элбэхтэр. Ону бу
үөрүүлэх түмүү официальной
чааһыгар улуус баһылыга
И.Н.Аммосов бэйэтин эбэрдэ
тыл этинигэр бэлиттээһини-
тэн ажаллааха:

— Билэргит курдук, улуус
дьаһалтата бу сыл 9 мыйгар
мылпыт үлэтин отчуота бари
нэһиликтэргэ турда, аны бу
отторугаарыта тирэх баһынай
хаһайыстыбаларын сыллаары
түмүүллэрэ буолан ааста, ол
кэннэ улуус хаһыатыгар тыва
хаһайыстыбатын управлени-
тын начальнигынын ыстатыйата
табыста. Ойон улууска тыва
хаһайыстыбатын үлэтин-хам-
наһын ыста-билэ олоорбут.
Кырдык, бу салаага быйыл си-
тиһинилэр бааллар. Ааспыт сылы
кытта тэҥнээтхэ, ынах сүөһү
ахсаана 8, сылгы 14% эбиллэ-
нэ. Улуус биридии нэһиликтэ-
ринэн эки, үкүөз түбэриллибит
социальной сакааһы толоруу
эмиз кыһаана суох. Ити “Чу-
ралчы” кооператива онгортон
таһаарар үлэтин кэмэйэ улаа-
тытыттан эмиз көстөр. Ол
иһигэр үтү туттары 2 төгүл
үүнэ. Агардас быйыл 1400
тоннанан элбэх үт тутулуна.
Бу ситиһинилэр — улууска
мытылар хас да сыллаары үлэ-
бит түмүктэрэ.

Улуус Муннаабын, дьаһал-
татын ааттарыттан этилибит
сыанабыл итинник. Ол кэннэ-
тэн Иннокентий Николаевич
набарадалааһыныга киирэр.
Аан маннайгына трибунага
“Чурапчы” кооператива директо-
ра А.Т.Ноговицын ыгырыллар.
Киникэ СР Президеи В. А.
Штыров бйаарынан СР тыва
хаһайыстыбатын үтүлээх
үлэһитэ” аат иҥерилибит зна-
га уонна ол дастабырыаныта
үөрүүлэх быһыыга тутарыл-
лар. Улуус Муннаабын уонна
дьаһалтатын Бочуотунай грамо-
таларынан (анал үрүг көмүс
знагы кэрдээн туран) набара-
далааналлар: “Мындааһы”
ТХПК директора Н.А.Федотов,
Сылантан “Боро” б/х салааачы-
та А.Е.Сивцев. Оттон улуус
дьаһалтатын Бочуотунай грамо-
татынан бэлиттээһинилэр: Мэдь-
ахситтан кадровой булчут
Н.Н.Пестерев, Хайахсыттан тех-
ник-осеменатор М.И.Софроно-
ва, Сылантан ары сыабын ма-
астара И.Д.Трофимов.

Тыл бэрлилэр Тыва хаһай-
ыстыбатын уонна соботуолка
министерствотын бэрэстэбинэ-
тэтигэр, биһир дойдутааһыны-
гар, Туймаада-нефть ДГУП ге-
неральной директоругар
И.К.Макаровка. Иван Констан-
тинович бэйэтин этиниг респуб-
лика тывагы хаһайыстыба-
тын үлэтин-хамнаһын билигин-
кэригиттэн сабалыыр. Быйыл
хаха да сыллаары бурдук уонна
себурдот аһын үрдүк үүнүтэ
көмүлүбүт, ол эбэтэр ааспыт
сылтан туһааннаабына 14,4
көннэ 32 %-нан элбэх буол-
бут, ынах сүөһү ахсаана 3, сыл-
гы 1,9, сибиниэни 25 %-нан эл-
бээбиттэр. Переработка керүгэ
кэҥир, аһылык промышлен-
ноһа сайдар. Маннаха улуусту-
ол иһигэр “Чурапчы” кооператив

баһылыр-көһүмүүр миэстэни
ылаллар.

Түмүгэр киин улуус эти-үтү
дэлэстэччилорин, сир быһаҥы-
сомсооччуларын профессио-
нальной бырааһынныктарынан
эбэрдэлээн туран, Телей өгө-
учаастааһын сабыдассайы
К.И.Гуляевага, “Агро” МТС ХЭО
тракториһа И.И.Васильевага,
“Чурапчы” МТС ГУП бурдук
хаһайыстыбатыгар бири-
гэдиһирэ Е.С.Сивцевкэ, “Мын-
дааһы” ТХПК ээһэһэһэ
М.Г.Поповка, Болтоноттон “Си-
ром” б/х салаааччыта Б.Л.Го-

СР Ветеринарияга департаме-
нын соруудаһынан 7 ветеринар-
най үлэһиткэ бу департамент
Бочуотунай грамоталарын, хар-
чынан бириэмийэлэрин туттар-
таата.

Дьоккуускай куорат мэрия-
тын бэрэстэбинэтигэ, биһир до-
йдутааһыт В.М.Алексеев киин
куоракка 138 баһынай хаһай-
ыстыбалара баалларын, оло-
р үлэһэ-хамнаһа, тэрээһингэ
күүс-көмө буолалларын аһына.
Рыноктан көмүскүүр сыалтан
мэрия киһилэри государствен-
най уонна муниципальной сака-

тулуна, эти туттары өссө да
барар. “Эки быйыл дотация,
кредит суоһун үрдүкөн 14 мөл.
солк. тутан, аахсан сылы
түмүктээһин”, — диэтэ дирек-
тор.

Манна даһатан эттэхэ, ко-
оператив республикага 10 рей-
тинговай тарилта иһинэн ки-
рэринэн, ойуучу балбонтобо,
биһир онук көтүрүмүгэ тутул-
лар. Ол да иһин үбү-харчыны
сыһынан туттууга элбэх бэрэ-
бэрэһэ мытылар Иһини сай-
дыы, олохтоох бэйэни салай-
ыныыга киһиринэн финансо-
вай-потребительскай коопера-
тив буоларга турорсуу ытыл-
лар. Бу эксперимент табылын-
наһына, кэлэр үп-харчы бэйэ,
улуус иһигэр эргийэр кыаһа
үөскэтиллэр. Итинниктэри
иһитиннэрэн туран, Андрей Ти-
мофеевич:

— Кооператив тусх баар си-
тиһини үлэһити олоор коллек-
тив уонна аһыт, бордодуксуй-
аны туттарааччы баһынай
хаһайыстыбалара, чааһынай
хаһайыстыбалар, үлэһит
түмүгэ, — диһир уонна набара-
далааһыныга киирэр.

Кооператив бырааһынны-
атын сэмбэтэ биһиргэппит ба-
лаһынынынан, эти, үтү туту-
уга нэһиликкэни кытта үлэ-
лэспит нэһиликтэр, түөлбөлөр
начальниктарыгар бастаабыт
Чакыр нэһиликкэни ааттаан ту-
ран, баһылык И.В.Ануфриева 5
тыһ. солк. биһирги туттарар.
Итинник бастын үлэһит үт
таһааччылар, ары сыабын ма-
астардара, үлэһиттэр хара
саһыл тириитинэн биһирмийэ-
лээһинилэр. Улус түһүмүгэ саа-
май элбэх бордодуксуйаны тут-
тарар, кооператив үлэһиттэр, тэ-
рээһинигэр актыбыһааһык
кыттар баһынай хаһайысты-
балара бэлиттээһинилэр. Кини-
лэргэ хас биһирдимиһигэр (5
б/х) 5-ти центнер уматык ана-
нар. Тердүһүнэн, бастын үлэһи-
тэ чааһынай хаһайыстыбалар
(эмиз 5 ыал) набарадалаанал-
лар.

Трибунага тахсар тыва
хаһайыстыбатын управлени-
тын начальнига К.Ф.Оконешни-
ков. Космофонт Федорович тыва
хаһайыстыбатынан сайдар
улуус дьонун-сэргэтин бу
үөрүүлэх бырааһынныгынан
эбэрдэллэр уонна салааар уп-
равлениетин аатыттан барыта
16 киһикэ Бочуотунай грамо-
талары, бэлэктэри туттарар.

Көстөрүн курдук, үлэһэ
үрдүк ситини, республикага
билини итинник өлгөм набара-
далардаах буолла. Иһикс бол-
пурдусунан Дьоккуускайга
мытылаахха Тыва хаһайы-
стыбатын уонна соботуолка ми-
нистерствотын коллегиятыгар
делегаттар талыһынылар. 5
делегат кыттарыттан бордодук-
суйаны онгосоччулартан бүгүн
тирэх баһынай хаһайыстыба-
ларын салаааччыллара Мугу-
дайтан В.М.Сивцева уонна Хо-
лотороттон А.Е.Луковцев биһир са-
наанан талылар чыэстэниһилэр.
Бу үөрүүлэх муннааха нэһили-
ктартан 80 делегат кыттыны
ыла.

С. СМЕРНИКОВА.

Хаартыскаларга: “Чурапчы”
кооператива директора А.Т.Ного-
вицын тыва хаһайыстыба-
тын үтүлээх үлэһитэ” знагы
туттары; салаага — үөрүүлэх
муннаах кыттыныкытарга.



ИИНИКИГЭ ЭРЭЛЛЭЭХ

(Улууска Тыва хаһайыстыбатын
күнүн бэлиттээһинитэн)



роховка Тыва хаһайыстыбатын
уонна соботуолка министр-
ствотын Бочуотунай грамо-
таларын туттартаата. Ол кэннэ са-
лааар компаниятын үлэһиттэр
улууска күүс-көмө буолар та-
рииталар салаааччыларыгар (4
киһикэ) Махтал суруктары тут-
тарда иһинэн тарилтэтин ба-
рыһын суотуттан 100-түү литр
бензини биһирдимиһигэр түбүкүн
иһитиннэрдэ.

Тыва хаһайыстыбатын уон-
на соботуолка министерствотын
Соботуолкага уонна переработка-
кага департаментин начальнига
Р.П.Гудуева республикага
соботуолка ситимэ сага суолу-
ниһи көрдөөн-булан 4-с сылын
үлэһиттэр сөптөөһүн, биһирэ-
ни аһына. Маннаха үлэһитчи-
лар эксперименттэргэ тэһүү-ти-
рэх буолбутун аһынан туран
бэлиттээтэ, таарычы хара
маннайгыттан биһиргэ үлэһит
кэлбиттэрин эттэ. Соботуолка
ситимин, переработканы сай-
ыннаран, олоор баһаарыгар аны
улууска аһылык промышлен-
ноһа тариллар кыаһа үөскэти-
либитинэн эбэрдээтэ уонна

астарынан хааччыларга кыһа-
нын уонна ол 50%-нын эрдэ
абаансанан бордодорин көпсө-
тэ. Чааһынай малларга 2500
ынах, 1000-тан тахса сылгы
иһитилэр, хоргооптуй, себурдот
аһа үүнэрлilлэр.Кинилэри сэр-
гэ дачнай коллективтар сай-
даллар. Салгы мустубут дьону
эбэрдэлээн туран, киин куорат
мэрэ И.Ф.Михайлух илии ба-
тааһыннаах Грамоталары,
өйдөбүнүк бэлэктэри тыва
хаһайыстыбатын бордодуксуй-
атын онгортон таһаарааччылар
улахан бөлөхтөрүгэр (10
киһикэ) туттарда.

Эбэрдэллilргэ тыва бэрлil-
лэр “Чурапчы” кооператив ди-
ректоругар А.Т.Ноговицынга.
Андрей Тимофеевич кытаастык
“Чурапчы” кооператив үлэтин
сырдатта. Кооператив дэһэн тэ-
риллilхтэн 5 сылга үлэ онгортон
таһаарар көмөһө 6 төгүл ула-
аппыт. Ончолорго 10 мөл солк.
таһаарынай борк. сууа
онгоруллубут буоллаһыны. Ти-
гин ити 168 мөл.
солк.тэннаһар. Агардас быйыл
6400 тонна үт, 500 тонна ат ту-

СР ГОСУДАРСТВЕННОЙ МУННААРА (ИЛ ТҮМЭН) ДЕПУТАККА КАНДИДАТЫНАН РЕГИСТРАЦИЯЛАННА

2002 с. сэттинньи 19 күнүгэр 54 №-дээх
Черкөөхтөөбү быһбардыыр уокурукка Саха Респуб-
ликатын Государственной Муннааар (Ил Түмэн) де-
путатка кандидатынан РЕШЕТНИКОВ Геннадий Пет-
рович регистрацияланна. Кини 1964 с. төрүүх, үрдүк
үөрэхтээх, Таатта улууһунааһы үөрэх управлениетин
начальнигытн инновационнай үлэһэ солбуйааччы.

ОЛОХТООХ БЭЙЭНИ САЛАЙЫНЫ БЭРЭСТЭБИНТЭЛЛЭЭХ ОРГАННАРЫГАР ДЕПУТАККА КАНДИДАТЫНАН РЕГИСТРАЦИЯЛАННЫЛАР

2002 с. сэттинньи 21 күнүгэр олохтоох бэйэни са-
лайыны бэрэстэбинтэллээх органнарыгар депутатка
кандидатынан регистрацияланнылар:

1 №-дээх Алабардааһы уокурукка — ЕФИМОВ
Дмитрий Петрович, 1972 с. төрүүх, үрдүк үөрэхтээх,
улуустааһы олох-дьаһах, коммунальной хаһайысты-
ба управлениетин директора;

2 №-дээх Бахсытааһы уокурукка — БАРАШКОВА
Жанна Федоровна, 1964 с. төрүүх, үрдүк үөрэхтээх,
Бахсы орто оскуолатын учуутала;

2 №-дээх Бахсытааһы уокурукка — СЛЕПЦОВ Сте-
пан Петрович, 1960 с. төрүүх, орто үөрэхтээх,
баһынай хаһайыстыбатын баһылыга;

3 №-дээх Хатылытааһы уокурукка — ЛЫТКИН
Владислав Николаевич, 1960 с. төрүүх, үрдүк үөрэх-
тээх, Хатылы орто оскуолатын учуутала;

8 №-дээх Мугудайдааһы уокурукка — АРТЕМЬЕВ
Егор Егорович, 1958 с. төрүүх, үрдүк үөрэхтээх, пред-
приниматель;

11 №-дээх Соловьёвтааһы уокурукка — ФЕДОРОВ
Николай Иванович, 1955 с. төрүүх, орто анал үөрэхтээх,
Соловьёв орто оскуолатын директора;

11 №-дээх Соловьёвтааһы уокурукка — ОКОНЕШ-
НИКОВ Николай Васильевич, 1951 с. төрүүх, үрдүк
үөрэхтээх, “Чурапчы” МТС ГУП директора;

12 №-дээх Сыланнааһы уокурукка — СИВЦЕВА
Елена Петровна, 1954 с. төрүүх, үрдүк үөрэхтээх, Сы-
ланнааһы детсад сэмбэдиссэйэ;

13 №-дээх Чакырдааһы уокурукка — АДАМОВА
Татьяна Васильевна, 1960 с. төрүүх, үрдүк үөрэхтээх,
Чакыр орто оскуолатын директора;

13 №-дээх Чакырдааһы уокурукка — ЕРЕМЕЕВ
Егор Константинович, 1955 с. төрүүх, орто анал
үөрэхтээх, рабочий;

14 №-дээх Хайахсыттааһы уокурукка — КУЗЬМИ-
НА Александр Петровна, 1954 с. төрүүх, орто анал
үөрэхтээх, маслоцех маастара;

14 №-дээх Хайахсыттааһы уокурукка — ДЬЯЧ-
КОВСКАЯ Василий Васильевич, 1954 с. төрүүх, үрдүк
үөрэхтээх, Хайахсыт орто оскуолатын учуутала;

15 №-дээх Хадаардааһы уокурукка — ДАВЫДОВ
Николай Николаевич, 1952 с. төрүүх, орто үөрэхтээх,
олох-дьаһах, коммунальной хаһайыстыба сулуспа-
тын маастара;

17 №-дээх киин уокурукка — ГУЛЯЕВ Василий Ва-
сильевич, 1968 с. төрүүх, үрдүк үөрэхтээх, улуустааһы
гимназия учуутала;

17 №-дээх киин уокурукка — ПОПОВ Василий Ва-
сильевич, 1948 с. төрүүх, үрдүк үөрэхтээх “Мелиора-
тор” ГУП кылаабынай инженерэ;

20 №-дээх Ноогородовтааһы уокурукка — ГУЛЯЕВ
Михаил Дмитриевич, 1956 с., төрүүх, үрдүк үөрэхтээх,
ЧФКСИ ректора;

20 №-дээх Ноогородовтааһы уокурукка — ГУЛЬКО
Иван Иванович, 1952 с. төрүүх, үрдүк үөрэхтээх, туб-
диспансер кылаабынай враһа;

21 №-дээх Куобалытааһы уокурукка — СМЕРНИ-
КОВ Григорий Викторович, 1952 с. төрүүх, үрдүк
үөрэхтээх, “Мелинатор” ГУП начальнига.

СУРУТАРГА ТИЭТЭЙИҢ!

2003 сыл БАСТАКЫ АҢАРЫГАР

“Сага олох” хаһыакка сурутарга тиэтэйиҥ!

Сурутуу олохтоох почтовой ембээ

отделениелара ытыллар.

Сыһыта 6 ыйга

чааһынай дьонго — 180 солк.,

тарилтэлэргэ — 200 солк.

“Сага олох” РИХ.

ТУҢАЛААХ СЕМИНАР

Быйылгы көмүс күһүн Сахабыт сириг олохтоохторугар үтүө сонуну абыллар: СГУ-га хас биридди киһиэхэ сыһыаннаах, туһалаах сана психология факультета аһылына. Деканынан билиги бири дойдулаахпыт, психологическай наука доктора, профессор А. П. Оконешикова аһанна.

Кэнинки кэмгэ психологтар үлэлэрэ туһалаахын билэн, психологическай көмөҥө наадыһын үрдээн, улууска быйылгыттан 18 оскуолаҥа педагог-психологтар үлэлээн эрэллэр, үөрэх управлениетын иһинэн педагогическай-психологическай уонна социальнай-медицинскэй киин аһыллан сүһүөгэр тура сатыыр.

Соторутааҥыта улуус педагог-психологтарын түмсүүлэрин иккис семинара Г.П. Башарин аатынан Е. Д. Макаров авторскай оскуолатыгар ытылыһанна. Манна бэйиһ сыйын үлэлиир үрдүк категориялаах педагог-психолог Е. И. Пермякова үлэтин опытын кытары билсигини буолла. Саҥа идэ буолан, маныаха опыттаах киһибиһ тарбахха баттанар, Евдокия Иннокентьевна киһилэртэн биридэстэрэ. Базовый үөрэҥэ куучча ты-

лын уонна литературатын учуутала, психолог идэтин кэтэхтэн анал үрдүк үөрэҥи бүтэрэн баһылаабыта.

Семинар практической чааһыгар Евдокия Иннокентьевна тренинговый дьарыгы 11-с кылаас үөрэнэччилэригэр ытан көрдөрдө. Оннооҥор опыттаах психологтар маньык дьарыгы ыарыраталлар, тренер статуһа суох ытар көңүллөмөт. Ону Сылан педагога судургутук, кыайа-хото ыппыта хайбаныан эрэ сөл.

Салгы педагог-психолог муньуммут психологическай бааһын көрдөрдө, оскуола психологическай үлэтин хайдах тэрийиэххэ сөбүгэр туһалаах сүбэлэри-амалары биэрдэ, бэйэтин үөрүйэхтэринин үлэһиникэ. Идэтинэн интэриһиргир уобаластара — оскуола үөрэнэччилэ идэни талыта итэһинэ оҥо бэйэтин билиинитэ, ииттиинитэ.

Сылан оскуолаты экологическай хайыскалаах педагогическай наука кандидата Е.Д. Макаров авторс-

кай оскуолаты буолан, манна оҥолор чинчийэр үлэин дьарыктаммытара ыраатта. Ол да иһин буоллаҥа, саҥара-инэрэ, санааларын көмүскүү үөрэммитэрэ, дьолунаахтык тутталлара көстөр.

Күн иккис аһарыгар "Адаптационный период" диэн проблеманы тула опыт атаһаһыта буолла. Онно эдэр коллегаларбыт: Чурапчы 1 №-дээх орто оскуолатыттан Л.Г.Винокурова, Чурапчы 2 №-дээх оскуолатыттан А.И.Варламованы сэргэ өр сыл үлэлээбит опыттаах психологтар Соловьев орто оскуолатыттан М.Д.Собакина, Одьулууннааһы оскуола-лицейтэн Л.А. Аржакова кытынылар, опыттарын кэпсэтилэр.

Түмүккэ семинар бары кытылаахтара олус туһалаах семинары ыппытын иһин Евдокия Иннокентьевна уонна Сылан орто оскуолатын коллективыгар улаханньк махтаннылар.

Анна ЯКОВЛЕВА,
улуус педагог-психологтарын
түмсүүлэрин салайааччыта.

САҢА ДЬЫЛЫ — САҢА КУЛУУПКА

Мындааһаһыта кэҥкэ сылларга кулууп суох буолан нэһилиэтиннэ эрэй бөрөнү көрүстэ. Олохтоох дьаһалта көбүлээһининэн 50-ча микстэллэх дьыаҥа кулуубу кытары библиотекуны үлэлэти кэлиббит. Биллэн турар, тыһыынчаттан тахса киһи нэһилиэтиннэлээх бөһүөлэҥкэ бу хайа да өттүнэн табыһаа суох.

2000 сыл күһүнүгэр кырдыаҥастар сэбиэттэрин муньаһар В.Д.Васильев: "Күүспүтүн түмөн ыччаттарбытыгар кулуупта тутан хаалларыйаһын, — диэн ытырым таһаарытын өйөөннөр, ветераннар саҥа кулуубу тутарга уураах ылыммытара. Дьаһалта баһылытын М.Кожуровы уонна таһаарыстыба биригэдьиһэр Д.М.Ноевы кытары сүбэлэһөн кырдыаҥастар биригэдьиһэр кытары кулууп тутуутун саҥалаабыттар. Акылаат сыйытын хастаран, остуобатын уган бэлэмнээбиттэрэ. Көхтөөх үлэ түмүгэр маһа көрдүлүн-таһыллан, 2001 сыл кулууп тутартаҥ ыла пилорамаҥа таһастанан, окко кириэххэ диэри кулууп дьыа акылаата түспүтэ. Тутуу саҥаланытылар бири дойдулаахпыт Н.Г.Ноев харчынан үбүлээн кырата суох көмөнү өнөрбүтэ. Күһүн балаһан ыһыттан саҥалаан сэттиһин сатыгыгар диэри түнүгүтүн бааһыныгар тиэрдибиттэрэ.

Быйыл үһүөйэх кырдыаҥас: 65 саастаах Н.Н.Игнатьев, 70 саастаах С.С.Сысолов, 60 саастаах В.Д.Васильев үлэлиһ-хамсыы сылдьаллар. Киһилэргэ эдэрдэр И.Д.Романов, А.Р.Докторов, В.Д.Ноев көмөлөһөллөр, А.С.Собакин прорабтыыр. Биригэдьиһэр сайыннары үлэлээн тутуу өттүн олорчу бүтэрдэ. Билигин ис-тас үлэтэ уо-за уотун-күөһүн оҥоһуута хаалла.

Бу улахан нэһилиэк үлэһиттэрэ бары ый аайы ыйдааһы хамнастарын 1%-ын биэрэн уонна "Үтүө дьыала" хамсааһын чэрчитинэн көмөлөһөн үбүлээтилэр. Амма орто оскуолатын коллектива, үөрэнэччилэрэ үтүс көмөнү өнөрдулар, бөрүн-сыһын ыраастаан, кунуһун кутан биэрдилэр. Маньы тэҥэ нэһилиэк тэрилтэлэрэ үксүлэрэ субьютуньуктаатылар.

Онон үлэ сүһүнэ бүтөн, тутааччылар сүрдээрин үөрэ сылдьаллар. Ытык кырдыаҥастарбыт көбүлээн, үлэлээн-хамсаан үүнэр 2003 саҥа дьыл үөрүүтүн саҥа кулууп дьыаҥа ылар буоллубут.

Анна ВАСИЛЬЕВА,
хаһыат общ. корр.



Тыа хаһаайыстыбатыгар түргэниһ ситэр салаалары сайыннарыһа үлэ 1999 сыл олунньу 15 күнүгэр республикабыт бастагы Президентэ М.Е.Николаев "Дьыа хэргэн дохуотун үрдэтингэ тыа хаһаайыстыбатын түргэниһ ситэр салааларын сайыннары туһунан" Ыһааҥа таһыарыттан саҥаламмыта.

Ити сыл улууска 2751793 солк. таһаарынай кредит түгэтиллибитэ. Ол бу күнүгэ диэри 76 %-на төлөннө. Ол иһиттэн 2000 сылга 61 %, 2001 сылга 60,2%, оттон быйыл 1538156 солк. кредиттэн 38 % төннөрүтүннэ.

2000 сыллаахха улууска сибииһиннэ иттиһиттэн дьарыктанар тирэх (базовый) хаһаайыстыбалар тэриллибиттэрэ. Олору "Сахапем-холбоһук" ГУП чэпэтиһилээх комбикормунан, фураһынан хааччыһан кэл-

• **Специалист трибуната**

ТҮРГЭНИИ СИТЭР САЛААҢА

лэ. Ол оннугар тирэхтэр улуус нэһилиэтиннэтигэр сибииһиннэ оҥотун биэрэллэр. Быйыл балар барыта 742 сибииһиннэ оҥотун түгэтиллэр. Ол иһингэр Сылтанан "Бэрэ" б/х (салайааччы А.Е.Сивцев) 387, Мугудайтан "Отор" б/х (С.С.Пермяков) 69, Соловьевтан "Кэниһэ" б/х (Л.Г.Собакин) 65 төбөнү түгэтиһнэр, таһаарынай кредиттэрин толору төлөһөн кэллэлэр.

Нэһилиэктеринэн ыллаахха, кредити төнүннэри эри-дэхситэ суох. Балаҥа үчүгэйдик үлэлэһэр нэһилиэктеринэн Хайахсыт (баһылык И.И.Филиппов), Соловьев (Н.И.Брызгаев), Чакыр (И.В.Ануфриев) буолаллар. Оттон Бол-

тоҥо (Г.Г.Лебедев) иннэ 1999 сыллааһытын 34%, 2000 сыллааһытын 57 %, 2001 сыллааһытын сыччак 7,9% төлөстө. Мугудай (К.Н.Жирков) ити сылларга туһааннаһынан 34,7-46,8% төлөстө, оттон 2001 сылыгар олох бири да солкуобайы киллэрбэтэ. Бу саамай мөлтөхтөрбүт.

Биридин бааһынай хаһаайыстыбаларын кредити төннөрүүлэригэр кэллэххэ, Хоптоботтон А.А.Иванов, П.П.Пинигин, В.Г.Габышев, Ю.А.Луковцев, Одьулуунтан Д.Д.Ефремов уонна политехнической лицей (директор Г.И.Адамов), Чурапчы элиэһиннэтигэр И.Г.Макаров, Хатылыттан Т.Седлаишева, В.В.Ершов олох үлэлэс-

пэтиллэр.

Кэлэр сылга эмнэ улуус тирэх хаһаайыстыбалара сибииһиннэ оҥотунан нэһилиэтиннэни хааччыһахтара. Кууруссаны, күһү-хаһы нэһилиэктер түһэрбит сайаапкаларынан "Сахапем-холбоһук" ГУП нөҥүө ылаахпыт. Маныаха үбүлээһинигэр үлэ, кэпсэтиһи барар.

Түмүктээн эттэххэ, туох да диэбит иһин, түргэниһ ситэр салаалары сайыннарыһа үлэ нэһилиэктеринэн киһинэн ытыллар, ыйытык даһаны оннук турар. Онон олохтоох дьаһалталартан эппэтиһэс түспэт, ол тэҥэ кредити төннөрүү дьаһала эмнэ.

И.ВИКТОРОВА,
"Сахапем-холбоһук"
ГУП улууска
бэрэстэһинтэлэ.

Руководителям предприятий и частным предпринимателям!

Во исполнение постановления Правительства РС (Я) от 21 октября 2002 года № 528 "О республиканском конкурсе среди работодателей, создающих новые рабочие места", до 25 ноября 2002 года в улуусе организуется конкурс среди работодателей, создающих новые рабочие места.

Основной задачей конкурса является выявление и поощрение работодателей, создавших наибольшее количество новых рабочих мест за рассматриваемый период.

Работодатели представляют в улуусные конкурсные комиссии при администрации улууса для участия в конкурсе документы согласно следующему перечню:

заявка на участие в конкурсе;
резюме;

справка о количестве фактически созданных рабочих мест согласно соответствующей форме № 1;

копия свидетельства о государственной регистрации;

справки об отсутствии (составе) задолженности по уплате налогов и сборов и бюджет и во внебюджетные фонды;

копия письма территориального отдела статистики об учете в ЕРПО;

копии форм бухгалтерской отчетности за последний год или других финансовых документов.

Основными критериями оценки участников конкурса являются:

создание наибольшего количества новых рабочих мест по отношению к общей сумме созданных рабочих мест в улуусе за рассматриваемый период при

условии сохранения существующих рабочих мест;

вложение собственных средств на создание новых рабочих мест;

уровень средней заработной платы новых рабочих мест;

количество граждан, особо нуждающихся в социальной защите, трудоустроенных на новые рабочие места;

освоение новых технологий и выпуск новой конкурентоспособной продукции;

практическая и социальная значимость вводимых новых рабочих мест для экономики улууса (актуальность, востребованность);

достигнутая экономическая эффективность предприятия после ввода новых рабочих мест или перспектива на дальнейшее развитие.

Допускается представление красочного и содержательно оформленного фотослайд-шоу и других наглядных материалов.

Победителям конкурса решением республиканской комиссии будет выплачено денежное вознаграждение и рекомендовано представить бизнес-проекты в Министерство по делам предпринимательства, развития туризма и занятости Республики Саха (Якутия) и конкурсную комиссию при Правительстве Республики Саха (Якутия) по отбору инвестиционных проектов для получения в установленном порядке кредитных средств из Инвестиционного бюджета.

По всем интересующимся вопросам обращаться в управление экономики и прогнозирования администрации улууса, телефон: 41-120.

ЭБЭРЭМЧИЙН

Күндү бырааттытын, убайытын, «Чурапчы» ТХП директору Андрей Тимофеевич НОГОВИЦЫНЫ Саха Республикасынын тышкы байланыштарын үтүлээк үлүстүн бичүгү атын ылбыктынан, «Чурапчы» МТС ГП үлүстүн Тимофеевич НОГОВИЦЫНЫ Саха Республикасынын Правительствонун Грамотанын наараадыланымынан үлүстүн долгуулан турган иштин, иштиник эбэрэлинибит!

Элике туйгун доруубуяны, дык кэргэнитигэр дылу-саргыны, убаарабат эрчим бабадыт. Дос-норуот тугулар үлүстү-хамнаскыт, төрөөбүт улуусту, Сахабыт сириг тышкы байланыштар сайдарыгар килээрээр кылаак-кыт өссө тааарылаах буолуун, ордук хонноуран айа-тута, оноро сымдарыгыгар алыс тылбытын атыбыт.

Дьокуускайтан санаскыт Клара Карповна, Чурапчыттан эдьийигит Еадокья Степановна, кинилэр оҕолоро, сиэннэрэ.

А.П. Илларионов аатынан Хайахыт орто оскуоланын учууталларын ДЬЯЧКОВСКАЯ Елена Дмитриевна, ДЮДОРОВА Мария Константиновна уонна МЛТИН Гавриил Федорович Саха Республикасынын үөрэтирин туйгун урдук атын ылбыктынан иштиник эбэрэлинибит!

Айымнылаах үлүстүгэр үтүө ситиһилээри, туйгун доруубуяны, үтүө үөрүүнү, дылу-саргуну бабадыт.

Оскуола коллектива.

Кытаанх нэһиликтин олохтоохторо, иһирэ төрөөбүт уруугута биллиилээх тустук, ССРС спордун мастара ЗАХАРОВ Афанасий Васильевич уонна ЛАЗАРЕВА (Захарова) Сусанна Васильевна бу ыйга орто дойдуга олохтоохтара үйэ акара буолбутунан иштиник, иштиник эбэрэлинибит! Иниистин эйэ-дэмнээхтик, дылга-хаан биэрбитинэн доруубайдык, улуунук олохтоохтутар, олохтоохтут, урууларгыт эгэнгэ буолалларыгар бабадыт.

Биһирэ төрөөбүттэригит, И.П. Пономарев уонна кини оҕолоро, сиэннэрэ, Розалия, Николай Дьячковскайдар, Анна, Слава Скрыбыкиннар.

НОЗДРАВАЕМ!

Горячо поздравляем с 50-летним юбилеем старшину милиции Семена Николаевича КОПЫЛОВА!

В органах внутренних дел вы служите с августа 1992 года. Службу начали с должности постоянного Чурапчинского ЮВД. С октября 1995 года по настоящее время работаете командиром отделения вневедомственной охраны при ЮВД. Мы, коллеги по работе, знаем вас как добросовестного, трудолюбивого сотрудника, хорошего семьянина.

В этот знаменательный день желаем вам, Семен Николаевич, крепкого здоровья, благополучия в семье, успехов в работе, чтоб во всех делах сопутствовала удача!

Руководство и личный состав отдела, внутренних дел.



АТЫЛЫБЫТ

Мазыкчаннаагы потреббщество оошкхранилищатыттан атылынар:

субукула, кг — 18 солк.
моркуоп, кг — 18 солк.
хортуоптуй, кг — 9 солк.
тонг хаппыста, кг — 6 солк. 50 харчы.
Овощехранилище үлэ күнэригэр 11—13 ч., 14—16 ч. үлэлиир. Өрөбүлэ — субуота, баскыһаанна.

Тарилтэлэртэн сайаапкэ хомуйабыт. 10 куултан элбэги аадырыскыгар илдьэн биэрэбит. Билсэр тел. 41-190.

Потреббщество бырабыланынната.

УАЗ автомашина 8 устука эргэ калуһаларын харчыгар эбэрэ эбэрэстэһэбин.

8 устука таяах тыһын.

Манн тэҥэ күн аайы Дьокуускайга диэри массына барар. Билсэр тел. 42-080.

1996 сыллааха оҕоһулуубут, икки сыл турбут, Жатай — Дьокуускай икки ардыгар сүүрбүт, үчүгэй туруктаах «Люкс-УАЗиы». Өгө «хаю», сымнаас кириэһиллээрдээк, байыаннай мостардаах, литой (фигурный) дискардаах. Билсэр тел. 41-255 (сарсыарда 8 чаас 30 мүнүттэ диэри эбэрэ эбэрэ 6 чаас 30 мүнүттэттэн).

БЛАГОДАРИМ!

Выражаем благодарность главе администрации улуса Иннокентию Николаевичу АММОСОВУ, главному наслегу и руководителю предприятий, организаций и учреждений с. Чурапча за оказанную помощь и поддержку в проведении праздничных мероприятий, посвященных 200-летию МВД России.

Особую благодарность выражаем членам улусной организационной комиссии (председатель Иустинова А.С.) и специалистам культуры по подготовке и проведению праздничных мероприятий.

Руководство и личный состав отдела внутренних дел улуса.

МАХТАНАБЫТ

Биһиги оҕобут, сиэммит ДАНИЛОВ Кирилл, 2002 с. от ыйын 29 күнүгэр төрөөбүтэ, балаан ыйын саҕатыгар эмискэ улаханнак ылдьан дойдутугар Хайахыска участковой балыһа врача А.М. Митина таба диагноһы турдунан, кини балыһа оҕо отделениягыгар ытыт, бу отделение врачтарын төмөһүрүнэн суһаллык санитарнай рейсигин Дьокуускайга Оҕо уонна ийэ медицинскэй клииник кардиологическай отделениягыгар килээрилибитэ.

Саҕымы Новосибирскайга сүрээи эппэрээсийэлиир киингэ ытыттан, алтынны 11 күнүгэр сүрээр икки уустук эппэрээсийэ оҕоһулан, сиэммит, оҕобут Кирилл 1,5 ый буолан баран биллгин Дьокуускайга эгэнгэ эргиллэн кэлэн, Оҕо уонна ийэ медицинскэйгэр эмтэнэ сытар.

Бу ырахан күнэригитигэр материалнай уонна моральнай ейбүл онорбүт үлэлиир коллективтарыгытар: Маарыкчаннаагы ПО (предс. Григорьева А.Г.), Хайахыскаагы эргэн предпримити-тын (профком предс. Кузьмина Е.Н.), Хайахыт нэһиликтин дьаһалтатын (балыһык Филиппов И.И.) коллективтарыгар уонна нэһилик бары тарилтэлэригэр, Чурапчылаагы кини балыһа оҕо отделениянын коллективыгар, врач, доруубуя харыстабылын туй-гунугар Митина Агафия Михайловна, чугас, истин аҕа табаарыс-тарбытыгар Афанасий Харитонович Павлова, Афанасий Дмитриев-ич Аммосовка, Егор Константинович Еремеев, табаарыстары-гар Матрена Николаевна, Петр Петрович Илларионовтарга, Мария Федоровна Федоровага, балтыларыгытар Лидия Афанасьевна Кондратьевага, Людмила Петровна Алексеевага, эдьийитигэр Мария Семеновна Кондратьевага, бырааттарыгытар Трофим Афанасьевич, Николай Николаевич Кондратьевтарга уонна Клара Петровна Кондратьева дык кэргэнитигэр улахан махталбытын тир-дэбит.

Эһилиннин, эһиги дык кэргэтэригитинин ыары эгдээспэ-тин, баҕа санааларгыт барыта туолуктуннар, дылу-саргу эргис-тастын, үтүө санаагыт хаан да устубатын.

Махталы кытта мэйэтэ, аҕата Даниловтар, эбээлэрэ, эһээлэрэ Оленовтар, Даниловтар, хос эбээлэрэ, эһээлэрэ Оленовтар уонна А. В. Кондратьева.

Күндүтүн-күндү киһибит-эбээбит, хос эбээбит, эдьийибит, тыһа, үлэ ветерана, хоту көһөрүлүү кыттылааҕа КСЕНФОНТО-ВА Татьяна Кузьминична ырахан ыарыттан олохтон туорабыт күнэригитигэр биһиксэ ей-санаа, күс-көмө буолбүт убайыгыгар, быраалыгыгар Хайахыттан Дорофеев В.А., быраалыгыгар Иван-нов С.А., аймахтарыгытар, биһирэ, үөрэммит табаарыстарыгы-гар, чугас дьүүгэлэригитигэр, ордук чуолган Гуляева Н.Т., Погова Л.Г., Пилигина А.М., Гордеева К.В., Е.С., Е.Ф. Кон-стантиновтарга, эбээбитин үлүн кэмнэргэ кыһамнылаахтык, тийэх күнүгэр диэри сыраларын-биллилэрин биэрэн туран эмтэбит, көрбүт-истибит кини балыһа терапевтическай отделениянын ба-ры үлэһитэригэр, чуолган врач, отделение сибидиоссийэ Кузьмин Г.Э., мед-сестаралар Новгородова Н.Н., Дычкова А.М., Нико-лаева А.А., үлэлиир коллективтарыгытар «Улыба» детсадка (профком предс. Беляева А.И.), ветуправлениеба (нач. Старостин П.И.), пенсионнай управлениера (нач. Макарова В.В.), Чурапчы сэл. детсадтары салалаччыларыгар, эбээбит үлүн кэмгэ үлэ-абит истинник санаабыр 5048 №-дэх сбербанк (упр. Филиппова Г.И.), Маарыкчаннаагы потреббщество (профком предс. Поло-ва Ф.И.) коллективтарыгар ис сүрэхпитигэр махтанабыт.

Бука барыгыгытар иниһитин даҕаны дыһыг амаар, болбон-толоох сыһантыгыт устубатын, доруубай буоларгыгытар, тус олохтохтутар, үлэһитигэр, дык кэргэтэригитигэр бары үтүөнү бабадыт.

Сиэннэрэ, хос сиэннэрэ, сурдьа Дорофеев Прокопий Кузьмич дык кэргэнэ.

БИНИГИ ӨНӨБҮТҮНЭН ТУНАНЫН!

Күн ахсын Чурапчы — Дьокуускай, Дьокуускай — Чурапчы маршрутуан дыону таһабын. Массына сылаас, кириэһиллээри сымнаас. Музыкалаах. Билсэр тел. 42-553, 41-393.

Күн ахсын Чурапчы — Дьокуускай маршрутуан дыону таһабыт. Сымнаас кириэһиллээрдээк. Куорат иһигэр аадырыстарынан түөрөбүт. Билсэр тел. 42-292.

БИЛЛЭРИИ

Хартыскаа түөрүктүнэн дырыктанар «Инфоком» СИК сэтинин 25 күнттэн Чурапчы сэл. Музейкай уул. 5 №-гар үлэлиир. Телефона 42-000.

ТЭРИЛТЭЛЭР, УҢУЙААННАР, ОСКУОЛАЛАР, ТӨРӨПҮТТЭР БОЛБОМТОЛОРУГАР!

Сэтинин 28 күнүгэр Чурапчылаагы республиканскай орто спортивной интернат-оскуола оҕолорун «Уус-уран тарбахтар» дык быыстапка-дьаарбанкаларыгар ыгырабыт! Манна эһиги бэйэбит дьэбэтигэр-уоккуту-гар туттулар малы-салы, оонньуурдары, араас наада-лоох тариллэри атылаһааххыт.

Бытыллар сирэ: оскуола спортзала.

Эһигини ахсынны ый 23—30 күнэригэр Саҕа Дьыллаагы «Остуоруйа геройдарын фейерверктэрин елкатыгар ыгырабыт!

Бытыллар: Чурапчылаагы республиканскай орто спор-тивной интернат-оскуола.

Үүнэр сылы көрсө оҕолоргутугар алыптаах оҕо саас саарыстыбатын дыкты түгэннэрин бэлэхтээт. Саҕа Дьыллаагы елка киһэтигэр таптыыр остуоруйаларын геройдарын кытта элбэх эрирдээх лабиринт суолла-рынан айаннаахтара. Көрдөөх Буратино, хабыр пи-раттар, кутталлаах Яга-Баба, кинээрэй, хосун саппы-кылаах Куоска, сэттэ оҕолоох Коза, Бөрө уонна да атыттар бу киһи көбүлүттэн тутуохтара.

Биһиги бу төлөбүрдээх өнөбүтүнэн туһанын — Саҕа Дьылы көрсө бары биһирэ остуоруйа дойдутугар айан-нааххыт. Сайаапканы ахсынны 16 күнүгэр диэри мла-быт.

Бытыллар сирэ: оскуола спортзала. Билсэр теле-фоннар: 43-206, 41-747.

Оскуола администрацията.

«БООТУР» МАҒАҢЫН ЫКЫРАР!

Маҕаһыҥка манньк саҕа табаардар киридилэр: сымнаас мээбэл икки көрүгэ, икки киһи утуйар оро-но, кухоннай гарнитур, обеденная зона, холодильник араас көрүгэ, аудио-видеомагнитофоннар, музы-кальная центрдар, телевизордар, телевизор тумбала-ра, комодтар, прихожайдар, платенная искоаптар, таҥас суулар массына араас көрүгэ, электро-таба-ордар, хоһайыстыбаннай табаардар, араас өгнөөх кырааскалар, обуйдар, кырааска киистэлэрэ, оһох кырааската уонна да атын араас табаардар.

Аадырыспыт: Чурапчы сэл., Октябрьскай уул. 57 №-рэ, тел. 41-416.

БИНИГИ МАҒАҢЫММЫТЫГАР СЫЛДЫН, КӨРҮН, АТЫЛАҢЫН!

Копконай-совхознай тулуу ветерана, Хатылы нэһиликтин олох-тооҕо

КРИВОШАПКИНА Прасковья Федотовна үлүн ырахан ыарыттан өлбүтүнэн оҕолоругар, сиэннэригэр, бары чу-гас дыонугар, аймахтарыгар дириг кутурбаммын тирдэбит.

Чечебуговтар, Половтар, Христофоровтар, Тистаховтар.

Библиотеннай үлэ, культура, сдана ветерана, ССРС культураны туйгуна, хоту көһөрүлүү кыттылааҕа, Хонтоҕо нэһиликтин олохтооҕо СЕРГЕЕВА (Зверстова) Мария Дмитриевна үлүн ырахан ыарыттан олохтон туорабылтанн ийэтигэр Матрена Се-меновна Степановага, кэргэнитигэр убаастабылаах улууталыгыгар, РФ үөрэтирин туйгунугар Сергеев Иван Ивановичка, оҕолоругар, сиэн-нэригэр, бары чугас дыонугар, аймахтарыгар дириг кутурбаммын ти-рдэбит.

Дириг орто оскуоланын ХХI ылуһа.

Убайыгыгар Николай Гаврильевичка, санаспыгыгар Прасковья Семеновнага күндү сиэнэрэ, балтыгыгар Айдамина Николаевнага тапталлаах оҕо

КОРКИН Максим хомотолооктук күн сириттэн барбытынан, аһыларын тэҥгэ үлэстэн, дириг кутурбаммын тирдэбит.

Кытааннахтан Матрена Андреева уонна кини дык кэргэтэ.

Күндү ийэлэрэ, Мэҥэ-Хаҥалас Сыммаһыттан төрүттээх Дьокуускай куорат олохтооҕо

ШКУЛЕВА Татьяна Ефимовна сэтинин ый 20 күнүгэр күн сириттэн барбытынан кутулуһугугар, Чурапчы алын суһуу оскуоланын оҕолоругар Руслан Гаврильевич Шкулева, кыһыгар, Одуулуһунаагы оскуола-лицей үөрэнэччилитигэр Вероника Шкулевага дириг кутурбаммын тирдэбит.

Чурапчыттан Ноговицыннар, Андросовтар, Керемисовтар, Дьокуускайтан Ноговицыннар дык кэргэттэрэ.

Тапталлаах ийэтэ, Мэҥэ-Хаҥалас улуһун Сыммаһыттан төрүттээх Дьокуускай куорат олохтооҕо

ШКУЛЕВА Татьяна Ефимовна олохтон туорабылтанн бэйэбит үлэһититигэр Руслан Гаврильевич Шкулева, кини дык кэргэнитигэр дириг кутурбаммын тирдэбит.

Чурапчы алын суһуу оскуоланын коллектива, улуустаагы үөрэх управлениета.

Редактор Г. Г. ПОПОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670,
Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а".
ТЕЛЕФОННАРЫТ:
редактор — 41-332, отдалар — 41-265.
E-mail: sanaoloh@churap.sakha.ru

Хаймат тэрийэччөөр: Саха Республикасынын Правительствота, улуус дьаһалтата, редакция. Хаймат сахалык тыһынан отуорууһука, чаппарга, субуотага тахсар. Хаймат индекса: 54907

"Саҕа олох" редакционнай-издательскай холбоһук.
Офсетнай бачаат. Сахааһын №-рэ 140. Тираж 2253.
22. 11. 2002 с. бичээсэ бариллинэ.

Автор суругар ытылар санаа редакция позициягыгар калдым сеп түбөһөр буолбатах. Сурука ыйылар чакчылар кырдыктаахтарыгар эппэтиннэни автор тус бэйэтэ сүгөр.